

pisar. Tu so se odvijala srečanja med županom in mestnimi svetniki. Prostor za zemljiškega strežnika in nočnega čuvaja je bil na hodniku. Malo sobo je uporabljal častnik, ki je zbiral rekrute.

Krčma Zadnji grošek je bila zgrajena po vzoru zadnje tesane hiše, ki je stala na trgu v Rožnovu do leta 1970. Ime je dobila po krčmi, ki je bila nagrajena na etnografski razstavi Vlačke vasice v Pragi leta 1895.

Kašča služi kot prostor, kjer prirejajo razstave. Ob najinem obisku je gostila razstavo o vzgoji, pridelavi in uporabi žit. Obkrožali so jo plugi, brane, rala..., prebarvani z rdečo, modro, zeleno, rumeno barvo.

Zvonik iz Bečve vsak večer oznanja, da se bo muzej zaprl. Že prav pošteno utrujena in lačna sva zavila v krčmo Zadnji grošek, kjer so nama postregli z zelo dobro hrano, pripravljeno po starih receptih. Jedilniki so napisani v treh jezikih (angleščini, nemščini, češčini) in visijo ob vходу v krčmo. Starejši gospod je goste zabaval z igranjem na cimbalu. Družbo mu je delal psiček, ki je ležal ob klobuku in skrbno pazil na prislužene krone. Pred vhodom v krčmo so bile postavljene stojnice, kjer so prodajali med, medico, zeliščne napitke, domače pecivo...

Ogled muzeja priporočava vsem, ki želijo na zanimiv in lahkoten način spoznati življenje kmetov in meščanov iz začetka tega stoletja. Sama vsebina muzeja se prilagaja letnim časom in praznovanjem ter združuje več načinov predstavitve tematike.

Mateja Habinc

O SIMPOZIJU ETNOLOŠKI IN ANTROPOLOŠKI VIDIKI PREUČEVANJA SMRTI

Če naj bi bila v sodobnosti namesto spolnosti tabuizirano področje in izkušnja smrti - tema, o kateri se naj ne bi govorilo, in izkušnja, ki naj bi bila potisnjena v zasebnost vsakega posameznika, potem bi lahko rekli, da sodijo predavanja in diskusije v okviru mednarodnega simpozija **Etnološki in antropološki vidiki preučevanja smrti**, ki je med 5. in 8. novembrom potekal v prostorih Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani, med tiste dogodke, ki naj bi ta tabu "rušili", načenjali in preizpraševali.

Organizatorji srečanja, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Slovenski etnografski muzej in Inštitut za slovensko narodopisje pri ZRC SAZU, so tridnevno predstavljanje referatov razdelili v štiri tematske sklope: Verovanja in mitične predstave o smrti in posmrtnem življenju, Stari in novi rituali ter tradicionalne in sodobne šege ob smrti, Multidisciplinarni vidiki preučevanja smrti in Antropologija smrti. Vsak izmed tridesetih udeležencev iz Madžarske, Hrvaške, Jugoslavije, Rusije, Bolgarije, Nemčije, Makedonije in Slovenije naj bi v približno petnajstih minutah predstavil svoj prispevek, ki bo objavljen tudi v zborniku. Uro in pol trajajoči tematski sklopi pa so bili zaradi neudeležbe nekaterih predvidenih referentov ravno prav ali še premalo dolgi za večino predvidenih prispevkov, krajši čas pa je bil namenjen tudi vprašanjem in morebitni diskusiji. Predstavljenih je bilo veliko zanimivih tem in vidikov preučevanja smrti, tako v (predvsem Srednji in Vzhodni) Evropi kot neevropskih kulturah, pri čemer sta bila čas in prostor simpozija na voljo tako

mlajšim kot tudi bolj izkušenim referentom. V Ljubljani je bila organizirana tudi okrogla miza o zadnjem slovesu. Rdeča nit okrogle mize je bila seznanitev s t.i. tremi fazami slovesa, in sicer umiranjem, smrtjo kot dogodkom (pogrebom) ter spominjanjem pokojnika. Njena konkretnost pa se je zaradi neudeležbe (sicer povabljenega) predstavnika javnega (!) podjetja Žale, ki bi lahko odgovoril na marsikatero neodgovorjeno vprašanje, nekoliko porazgubila.

Že omenjeni zbornik s simpozija naj bi izšel v kratkem. V priložnostno prenovljenih pritličnih prostorih razstavne palače Slovenskega etnografskega muzeja je bila ob tem srečanju v sodelovanju s Pokrajinskim muzejem iz Sieradza in z Zahodnokašubskim muzejem iz Bytwa postavljena na ogled tudi razstava Angeli in demoni v delih poljskih ljudskih umetnikov, Muče in Chelmowskega.

Če uvodoma zapisano predvidevanje o "spodmikanju tal" tabujem pretehtam v zvezi s poprvonovemberskim dogajanjem v pretežno nabiti in zato deloma kisika primanjajoči sobi Slovenskega etnografskega muzeja, se lahko vprašam: »So se podirale pregrade v pogovoru in razumevanju (sodobne) smrti? Ali lahko govorimo, da se je področje smrti izrazilo kot specifično po svoji neobravnavanosti, svoji ne-javnosti?« Že Tony Walter¹, ko se sprašuje, kako je možno, da ob številnih objavah v občilih in literaturi sploh lahko govorimo o smrti kot tabuju v smislu (običajne, a ne zakonske) prepovedi, meni, da za to obstajata dve možni razlagi. Smrt lahko razumemo kot le na določene skupine znotraj sodobne družbe omejeni tabu npr. zdravnikov in novinarjev, ki danes ali skrbijo za nesmrtnost ali pa v stilu "dobra novica je slaba novica" poročajo o nesrečah in smrti. Šlo naj bi za tabu poklicev, ki jima družba zaupa ritualizacijo in interpretacijo smrti. Po drugi strani pa Walter opozarja, da zanikanje smrti ni zgolj sodoben pojav, ampak človeško splošen; za sodobnost naj bi bilo le značilno, da je individualiziran. Danes naj ne bi tako velike vloge kot nekoč oziroma v tradicionalnih družbah igrala skupinska identiteta (kjer naj bi bila smrt grožnja predvsem tej), ampak naj bi bila pomembnejša individualna identiteta, zaradi česar naj bi smrt pomenila predvsem grožnjo vsakemu posamezniku.

V skladu z navedenim se je tudi na omenjenem simpoziju izkazalo, da so področja, kjer etnologija in antropologija uveljavljata svoj interes po raziskovanju v zvezi s smrtjo, številna, da iščeta sodelovanje s številnimi bolj ali manj sorodnimi vedami (lingvistika, zgodovina, sociologija, arheologija, medicina ...), ki sta jim bili tudi ob navedeni priložnosti pripravljeni prislusniti, pa naj si bo to v slovenskem, hrvaškem, makedonskem ali angleškem jeziku. Še najbolj se je srečanje vprašanja tabuiziranosti sodobne smrti dotaknilo s poročili in mnenji o sodobnem umiranjem in pokopu, sicer pa ga je puščalo bolj ob strani. Walter med drugim namreč tudi meni, da glasnejše govorjenje in bolj množično pisanje o smrti kot sodobnem tabuju "prebujajo sovražnika" (smrti), ki je obenem, v sklenjenem krogu, tudi razlog, da se o njem vedno bolj govori in objavlja. Šlo naj bi za značilnost družbenih gibanj, ki za svoj obstoj potrebujejo nasprotje (kot npr. feminizem). Pri referentih, prisotnih na omenjenem srečanju, pa se je izkazalo, da ne gre za raziskovanje zaradi raziskovanja samega, predvsem za načrtni in namenski govor o sicer redkeje javno predstavljeni temi, ampak za predstavitve rezultatov raziskav, ki so sicer povezane s smrtjo, vendar jo obravnavajo v povezavi s celoto človekovega in družbenega življenja.

¹ Glej: Tony Walter, *Modern Death: Taboo or not Taboo?* V: Donna Dickenson, Malcom Johnson (ur.), *Dying, Death and Bereavement*. London, Newbury Park, New Delhi 1993, str. 33-44.